

Fundacja rodzinna – nowa instytucja w polskim ustawodawstwie

16 czerwca 2023

22 maja 2023 roku w polskim prawodawstwie i świadomości społecznej, głównie skupionej wokół biznesu, zaistniała nowa instytucja – fundacja rodzinna. Jej podstawowym celem jest bezpieczna kumulacja rodzinnego majątku w jednym miejscu, pomnażanie majątku oraz dysponowanie nim przez kolejne pokolenia członków rodziny. Proponowane w ustawie zasady są bardzo liberalne i budzą powszechnie pochlebne opinie.

Początki nie były łatwe. Sama nazwa „fundacja”, w świetle powagi konstytucji, sugeruje organizację powoływaną w celach społecznych. Stąd przeciwnicy takiego określenia utrzymywali, że w społecznej świadomości fundacja jako organizacja pożytku publicznego służy dobru publicznemu i dobroczynności, a biznesowa rola fundacji rodzinnej może zakłócić jej pozytywny odbiór społeczny. Rozważano zatem inne nazwy, choćby fundusz rodzinny, beneficjum rodzinne, powiernictwo rodzinne. Te jednak kojarzone są raczej z rynkiem finansowym jako instrumenty inwestycyjne. Ponadto w Polsce jedynymi podmiotami uprawnionymi do zarządzania funduszami, czyli inwestowania powierzonych środków pieniężnych, są Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych. Ostatecznie ustawodawca pozostał przy pierwotnie planowanej nazwie fundacji rodzinnej, co wydaje się rozsądne.

Nie tylko biznes

Tocząca się w mediach kampania informacyjna jednoznacznie lokuje wręcz fundację rodzinną jako nazwę przypisaną sferze

biznesowej. Nie jest to właściwe skojarzenie. O ile zapewne w pierwszym okresie funkcjonowania wszystkie rejestrowane fundacje rodzinne będą dedykowane biznesowi, a założą je przedsiębiorcy, o tyle w kolejnych latach będą powstawały inne formy tego rodzaju organizacji. Instytucja ta nie jest dedykowana ani biznesowi, ani firmom rodzinnym, jak powszechnie się uważa. Każdy może zostać fundatorem i założyć fundację dla swojej rodziny, ochrony jej majątku, pomnażania go itd.

Warunki powołania fundacji rodzinnej

Żeby powstała fundacja, trzeba spełnić jeden kluczowy warunek – wartość wniesionego majątku musi przekraczać 100 tys. zł. Następnie fundacja przejmie zarządzanie tym majątkiem, korzystając z bardzo uprzywilejowanej pozycji podatkowej czy spadkowej. Przepisy są na tyle liberalne, że fundamenty i mechanizmy działania fundacji rodzinnej praktycznie w całości mogą być ustalone samodzielnie przez fundatora na poziomie obowiązkowego statutu tworzącego ten podmiot. Można tam zapisać własne zasady dotyczące takich kwestii, jak: kiedy majątek może być zbywany, kto będzie zarządzał fundacją, w jaki sposób będą zapadały najważniejsze decyzje, kiedy osoby uprawnione będą mogły korzystać z majątku itp. Decyduje jedynie wola fundatora.

Fundacja rodzinna i co dalej?

Wracając do podstawowego celu ustawodawczego, tj. sukcesji biznesowej, a więc zaplanowanego dziedziczenia firmy, przekazania jej dzieciom i kontynuacji działalności w kolejnym pokoleniu, należy stwierdzić, że fundacja rodzinna jest bardzo dobrym rozwiązaniem. Chroni majątek przedsiębiorcy przed rozdrobnieniem, przed spadkobiercami, których przedsiębiorca nie widzi w roli następców, i przed nieuczciwym przejęciem

firmy. Zapewnia finansowanie rodziny (lub osób spoza rodziny wskazanych przez fundatora jako beneficjentów) przez wiele kolejnych lat.

Jednak trzeba pamiętać, że nie jest narzędzie typu perpetuum mobile. Rozważając zalety fundacji rodzinnej, pomija się istotny fakt, że wniesienie majątku do fundacji jest tylko pierwszym krokiem biznesowym. Aby majątek pracował na rzecz fundatora oraz rodziny, musi być pomnażany. To z kolei ma realizować sprawny i doświadczony zatrudniony zewnętrzny manager. Obszar korzystnego podatkowo zysku fundacji został przez ustawodawcę zawężony do sprzedaży i wynajmu nieruchomości, przystępowania do spółek handlowych oraz funduszy inwestycyjnych, obrotu papierami wartościowymi, udzielania pożyczek spółkom zależnym. Tak można to przedstawić w dużym uproszczeniu.

Czy to się opłaca?

Poza tym fundacja może działać w obszarze stricte rolniczym, tj. produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz gospodarki leśnej. Powyższe zakresy są korzystne podatkowo. Konkretnie jest to zwolnienie z podatku w momencie wniesienia mienia do fundacji i z tytułu pomnażania zysku przez nią oraz stawka CIT 15 proc. przy wypłacie na rzecz beneficjentów. Wszystkie inne formy uzyskania przychodu będą opodatkowane stawką CIT w wysokości 25 proc.

Jak widać, fundacją rodzinną powinien kierować profesjonalny zarząd, szczególnie o kompetencjach na rynku finansowym i inwestycyjnym albo związanych z rolnictwem. Jednocześnie spółka, której właściciel został fundatorem fundacji rodzinnej, powinna mieć sukcesora lub zewnętrzny zarząd prowadzący jej bieżącą działalność gospodarczą – na wypadek, gdyby właściciel chciałby rozpocząć rentierską emeryturę i powrócić do zapomnianych lub nowych hobby. W przeciwnym razie pomimo powołania fundacji rodzinnej nadal będzie zmuszony

zajmować się operacyjnie swoim biznesem.

Biorąc to wszystko pod uwagę, postrzeganie fundacji jako leku na skuteczną sukcesję i przepustki do beztroskiego rentierskiego życia fundatora, wydaje się nieco na wyrost. Kto zatem będzie bez jego udziału kierował fundacją oraz dotychczasowym biznesem, jeśli nie on sam ? Odpowiedzi w kolejnych artykułach.

Autorstwo: Rafał Szcześniak

Źródło: MagazynFakty.pl